

Κάτοικοι: **2.900 (δήμος Μετσόβου 2011: 6.240)**

Χτισμένο σε υψόμετρο 1.160 μέτρων το Μέτσοβο βρίσκεται σκαρφαλωμένο στις πλαγιές του όρους Κιτίου, ανάμεσα στο Περιστέρι και την Κατάρρα. Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλούν τα πολλά κοινωφελή ιδρύματα, που χτίστηκαν με δωρεές ξενιτεμένων Μετσοβιτών, εθνικών ευεργετών. Η κωμόπολη είναι ονομαστή για τα έργα χειροτεχνίας, παράγει επίσης τυροκομικά προϊόντα και κρασιά.

Από το Τοσίτσειο Ίδρυμα συντηρείται το παλιό αρχοντικό του βαρόνου Μιχαήλ Τοσίτσα. Στο Μουσείο, στο αρχοντικό του Τοσίτσα, υπάρχουν υφαντά, ξυλόγλυπτα, έπιπλα, σκεύη, εικόνες μετσοβίτικης λαϊκής τέχνης.

Τηλέφωνα: Αστυνομία 265.60.41.233. Δήμος 265.60.41.207. ΟΤΕ 265.60.41.199. Κέντρο Υγείας 265.60.41.111.

Η ιστορία του Μετσόβου

Ο Βεζίρης και το Αρκουδοχώρι:

«Μέτσκα» στα σλαβικά σημαίνει αρκούδα. Και «όβο» σημαίνει χωριό. Αυτό οδήγησε τους ειδικούς να αποφανθούν ότι η λέξη Μέτσοβο σημαίνει Αρκουδοχώρι. Και όντως η περιοχή κάποια στιγμή αριθμούσε περισσότερες αρκούδες παρά ανθρώπους. Κάποια σπίτια που υπήρχαν εκεί, τα περισσότερα ήταν στέκια βοσκών. Στις αρχές του ΙΗ' αιώνα, υπήρχε και μια έπαυλη: Του Κυριάκου Φλόκα που είχε φιλίες με τον Μεγάλο Βεζίρη του σουλτάνου

Αχμέτ Γ'. Αυτή η έπαυλη έγινε αιτία να μεταβληθεί το «Αρκουδοχώρι» σε μια από τις πιο ξακουστές περιοχές της χώρας. Χρειάστηκε γι' αυτό η αθέλητη σύμπραξη του Μεγάλου Πέτρου της Ρωσίας και του Καρόλου ΙΒ' της Σουηδίας:

Στις αρχές του ΙΗ' αιώνα, τρία κράτη θηρία χτιζονταν στη Βόρεια Ευρώπη: Η στραμμένη προς τη Δύση και τον Νότο Πρωσία, η Σουηδία του Καρόλου ΙΒ' που ξεχείλιζε από τη Σκανδιναβία στις χώρες της Βαλτικής και η Ρωσία του Μεγάλου Πέτρου. Ο Κάρολος έγινε βασιλιάς στα 15 του χρόνια κι όργωνε με τον στρατό του τις παγωμένες πεδιάδες του Βορρά. Νίκησε πολλές φορές τις ρωσικές στρατιές προχωρώντας όλο και πιο μακριά από τη χώρα του. Η Ρωσία, όμως, είναι ανεξάντλητη σε ανθρώπινο δυναμικό. Η καθοριστική μάχη έγινε στην Πολτάβα της Ουκρανίας στα 1709. Αυτή τη φορά, ο Πέτρος νίκησε. Και νίκησε κατά κράτος. Ο 27χρονος πια Σουηδός αναγκάστηκε να περάσει στα εδάφη της Οθωμανικής αυτοκρατορίας για να γλιτώσει.

Η φήμη του είχε προηγηθεί. Και η όλη του παρουσία γοήτευσε τον σουλτάνο Αχμέτ Γ' (1703 - 1730), που μόλις πρόσφατα είχε χορτάσει τις σφαγές των οπαδών του μεταρρυθμιστή προκατόχου του. Ο Κάρολος ΙΒ' δεν δυσκολεύτηκε να πείσει τον Αχμέτ να ξεκινήσει πόλεμο κατά της Ρωσίας και της Πολωνίας. Ο Πέτρος εισέβαλε στη Μολδαβία αλλά εγκλωβίστηκε στο Αζόφ καθώς κινήθηκαν εναντίον του και οι Τάταροι (1711). Το ρωσικό χρυσάφι έπεισε τον Μεγάλο Βεζίρη να προχωρήσει σε υπογραφή ειρήνης, παρά την έντονη αντίδραση του Καρόλου. Υπογράφηκε η «συνθήκη του Προύθου» (1711).

Οι διαμαρτυρίες του Καρόλου στον σουλτάνο έπιασαν τόπο. Διέταξε να συλληφθεί ο Μεγάλος Βεζίρης. Το έσκασε αυτός και βρέθηκε κυνηγημένος στην Ήπειρο. Ο φίλος του, Κυριάκος Φλόκας, τον έκρυψε στην έπαυλή του. Στην Κωνσταντινούπολη, οι άνθρωποι του Μεγάλου Βεζίρη κατόρθωσαν να αποδείξουν την αθωότητά του. Ήταν το 1714 και ο Μεγάλος Βεζίρης ειδοποίησε τον Αχμέτ ότι οι Βενετσιάνοι υποδαύλιζαν τους Μαυροβούνιους να κινηθούν εναντίον του.

Ο σουλτάνος αποδέχτηκε τις αποδείξεις της αθωότητας του Βεζίρη του και τον κάλεσε να γυρίσει στην παλιά του θέση. Εκθρονίστηκε το 1730. Πρόλαβε όμως να ρυθμίσει και το ζήτημα του Μετσόβου, όπου βρήκε καταφύγιο ο Μεγάλος Βεζίρης του.

Μια περιοχή που χαρακτήκε με ακρίβεια πάνω στον χάρτη και οριοθετήθηκε ανάμεσα σε έξι χωριά (όλα γύρω από το Μέτσοβο) αποφασίστηκε ότι στο εξής θα υπαγόταν σε ειδικό καθεστώς:

1. Έγινε τιμάριο (φέουδο) των ιερών τόπων Μέκκας και Μεδίνας με καταβολή ετήσιου φόρου από «800 γρόσια κι άλλα 800 άσπρα μισθό» στον Οθωμανό υπάλληλο που θα επιτηρούσε τα προνόμιά της, συν «585 τόπια αστάρι μαύρου στον γενιτσάραγα».
2. Οποιοσδήποτε και για οποιαδήποτε αιτία κατέφευγε μέσα στην καθορισμένη έκταση, έβρισκε άσυλο ενώ, όσο βρισκόταν εκεί, έπαυε η καταδίωξή του.
3. Η καθορισμένη έκταση ήταν ιερή οπότε απαγορευόταν σε οποιονδήποτε Τούρκο στρατιώτη να μπει σ' αυτήν. Κι όποιος ερχόταν από αλλού, έπρεπε, πριν να διαβεί τα όριά της, να καθαρίσει τα παπούτσια του από την σκόνη.
4. Την φύλαξη των διαβάσεων της περιοχής αναλάμβαναν οι κάτοικοί της.
5. Η εκκλησία της περιοχής υπαγόταν κατευθείαν στην αρμοδιότητα του πατριαρχείου της Κωνσταντινούπολης. Είχε επικεφαλής πατριαρχικό έξαρχο που εκλεγόταν από τους κατοίκους με την επιφύλαξη της επικύρωσης της εκλογής από το πατριαρχείο.

Για τους φιλόπουνους Ηπειρώτες, δεν χρειάζονταν περισσότερα. Το Μέτσοβο εξελίχθηκε σε ελεύθερη δημοκρατική νησίδα μέσα στον ωκεανό της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Υπάρχει όμως και η εκδοχή ότι τα προνόμια προϋπήρχαν μισόν αιώνα νωρίτερα (από το 1659). Είτε τότε καθιερώθηκαν είτε επί Αχμέτ, έδωσαν τεράστια ώθηση στην περιοχή καθώς κάθε νέος σουλτάνος αισθανόταν την υποχρέωση να τα ανανεώνει. Κτίστηκαν μεγαλοπρεπή σχολεία, πλούσιες εκκλησίες, φιλανθρωπικά ιδρύματα και μια βιβλιοθήκη με 4.000 τόμους.

Ο Αλή πασάς ήταν αυτός που κατάργησε τα προνόμια (εκτός από τον πατριαρχικό έξαρχο), όταν αποστάτησε από τον σουλτάνο. Του χρειαζόταν η διάβαση προς τη Θεσσαλία και τη Μακεδονία. Και η ύπαρξη αυτής της διάβασης (περιοχή της Κατάρας) έγινε πληγή για την περιοχή, καθώς ο του καθενός στρατός περνούσε από εκεί και, φυσικά, πλιατσικολογούσε. Η μεγάλη απειλή όμως, προέκυψε το 1854.

Σωτηρία «στο παρά 5»:

Ο Θεοδωράκης Γρίβας (1797 – 1862) ήταν γενναίος πολεμιστής, γνωστός για τον τρομερά εριστικό χαρακτήρα του. Πολέμησε στο Πέτα, βοήθησε να λυθεί η πρώτη πολιορκία του Μεσολογγίου και μπήκε δυναμικά στον εμφύλιο πόλεμο, στην πλευρά της παράταξης του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη. Φυλακίστηκε μαζί με τον Γέρο του Μοριά κι αποφυλακίστηκε χωρίς δίκη. Στα 1836, ανέλαβε την καταστολή επανάστασης εναντίον του βασιλιά Όθωνα

στη Ρούμελη. Στα 1847, ήταν αυτός που επαναστάτησε εναντίον του Όθωνα. Απέτυχε και κατέφυγε στα νησιά του Ιονίου.

Λίγο πριν να ξεσπάσει ο Κριμαϊκός πόλεμος όταν οι Τούρκοι, κατά τη συνήθειά τους, ξεκίνησαν αρπαγές των χριστιανικών περιουσιών (στις περιοχές Άρτας, Πρέβεζας και Αργυρόκαστρου), οι Ηπειρώτες επαναστάτησαν (15 Ιανουαρίου του 1854). Ο Θεοδωράκης Γρίβας εισέβαλε στην Ήπειρο. Νικώντας παντού, έφτασε ως το Μέτσοβο, όπου και οχυρώθηκε. Εναντίον του στάλθηκε ο Αβδή πασάς με στρατεύματα από τα Γιάννενα. Ο Γρίβας δεν μπόρεσε να κρατήσει τις θέσεις του. Νύχτα, διέφυγε στο όρος Ζυγός.

Νύχτα μπήκαν και οι Τούρκοι στο Μέτσοβο. Σκότωναν όποιον έβρισκαν μπροστά τους και παρέδωσαν την πόλη στη φωτιά. Μέσα στην ίδια νύχτα, έφτασε στα Γιάννενα ο Μετσοβίτης Νικόλαος Τσανάκας, αξιωματικός του τουρκικού στρατού. Ζήτησε επείγουσα ακρόαση από την ανώτατη διοίκηση. Πάντα μέσα στην ίδια νύχτα, έφυγε από τα Γιάννενα αγγελιαφόρος της τουρκικής διοίκησης. Οι διαταγές ήταν σαφείς: Ο τακτικός τουρκικός στρατός και οι Αλβανοί άτακτοι, που πολεμούσαν στο πλάι του, όφειλαν να πάψουν τις λεηλασίες και να επιστρέψουν πάραυτα στα Γιάννενα. Παρ' όλο που η πόλη γλίτωσε από τα χειρότερα, η καταστροφή της ήταν μεγάλη.

Ο Γρίβας επέστρεψε στα χωριά του Βάλτου. Η επανάστασή του, οκτώ χρόνια αργότερα, ήταν το αποκορύφωμα του αντιδυναστικού αγώνα που οδήγησε στην έκπτωση του βασιλιά Όθωνα.

Οι Μετσοβίτες ευεργέτες:

Ακολουθώντας το παράδειγμα του Αλή πασά στα Γιάννενα, ο Μοχάμετ Άλι από την Καβάλα (1769 - 1849) δημιούργησε περίπου αυτόνομο δικό του κράτος στην Αίγυπτο, όπου, το 1804, αναγνωρίστηκε πασάς από τον σουλτάνο. Δικός του γιος ήταν ο Ιμπραήμ που στάλθηκε να πάρει το Μεσολόγγι (1826) κι έπειτα να προσπαθήσει να καταστείλει την ελληνική επανάσταση στον Μοριά.

Μερικά χρόνια αργότερα, τα πράγματα είχαν ριζικά αλλάξει. Στα 1831, ο Μοχάμετ πολεμούσε εναντίον του σουλτάνου και προέλαυνε ως τη Μικρά Ασία. Με τη μεσολάβηση των μεγάλων δυνάμεων, επέστρεψε στην Αίγυπτο. Στα 1840, του είχε αναγνωριστεί το δικαίωμα της κληρονομικής αντιβασιλείας. Ο Μοχάμετ βάλθηκε να εκσυγχρονίσει τη χώρα του. Σύμβουλό του είχε τον Θεόδωρο Τσοίτσα από το Μέτσοβο, τον πιο πλούσιο γαιοκτήμονα της Αλεξάνδρειας και, ταυτόχρονα, τραπεζίτη. Ζήτησε από τον βασιλιά της Ελλάδας, Όθωνα, να αναβαθμίσει το ελληνικό προξενείο της Μανσούρας και να του στείλει έναν γενικό πρόξενο.

Στάλθηκε ο Μετσοβίτης Μιχαήλ Τσοίτσας, γιος του Θεόδωρου. Μαζί του έσπευσαν εκατοντάδες Έλληνες. Ο Μοχάμετ τους ήθελε ως εκπολιτιστές. Πολύ σύντομα, η ελληνική παροικία στην Αίγυπτο έσφυζε από ζωή και απολάμβανε τον βαθύ σεβασμό των Αιγυπτίων. Ο Μιχαήλ Τσοίτσας που είχε επίσης καταφέρει να πλουτίσει, έκτισε στην Αλεξάνδρεια την «Τσοίτσαία Σχολή». Ο Μοχάμετ πέθανε το 1849. Την ίδια χρονιά, ο Μιχαήλ Τσοίτσας επέστρεψε στην Ελλάδα και εγκαταστάθηκε στην Αθήνα. Διέθεσε την περιουσία του για την ανέγερση του Πολυτεχνείου και τη δημιουργία και άλλων φιλανθρωπικών και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Στην Αίγυπτο, τον Μοχάμετ Άλι διαδέχθηκε ο Σάιτ πασάς. Ο Φερδινάνδος ντε Λεσέψ ήταν πρόξενος της Γαλλίας στο Κάιρο της Αιγύπτου, όταν το 1850 συνέλαβε τη μεγαλοφυή ιδέα να ανοίξει μια διώρυγα που θα ένωνε τη Μεσόγειο με την Ερυθρά θάλασσα. Σωστά σκέφτηκε πως η εκμετάλλευση μιας τέτοιας επιχείρησης θα απέφερε τεράστια κέρδη καθώς οι ναυτιλιακές εταιρείες θα κατέβαλαν πρόθυμα οποιαδήποτε "διόδια", προκειμένου να συντομεύσουν το ταξίδι προς τη Νότια και την Ανατολική Ασία. Ως τότε, τα πλοία ήταν υποχρεωμένα να περιπλέουν την Αφρική και να περνούν στον Ινδικό ωκεανό από το Ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας.

Ο Λεσέψ χρειάστηκε πέντε χρόνια ώσπου, με την ενθουσιώδη υποστήριξη των Ελλήνων της Αιγύπτου, να πείσει τον πασά για τη σκοπιμότητα του έργου. Στα 1856, χρονιά που πέθανε ο Μιχαήλ Τσοίτσας, είχε στα χέρια του το πολυπόθητο προνόμιο.

Στην Αλεξάνδρεια, εκείνον τον καρό διέπρεπε ο, επίσης Μετσοβίτης, Γεώργιος Αβέρωφ (1818 – 1899). Όσο ζούσε (και με κληροδότημα όταν πέθανε), διέθεσε την περιουσία του για τη συμπλήρωση του Πολυτεχνείου, το κτίσιμο του «Εφηβείου» (φυλακές Αβέρωφ), την αναμαρμάρωση του Παναθηναϊκού Σταδίου όπου διεξήχθησαν οι πρώτοι σύγχρονοι Ολυμπιακοί αγώνες (1896), την δημιουργία των ανδριάντων του Ρήγα Φεραίου και του πατριάρχη Γρηγορίου Ε΄ μπροστά στο πανεπιστήμιο κ.α. Από δικό του κληροδότημα προέκυψαν τα χρήματα για τη ναυπήγηση του θρυλικού θωρηκτού «Αβέρωφ». Μεγάλες ήταν

οι ευεργεσίες του και στην Αλεξάνδρεια αλλά και στο Μέτσοβο. Η προτομή του κοσμεί την είσοδο του Παναθηναϊκού Σταδίου.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 28.3.2010)